

Generell informasjon

EKSAMENSOPPGAVE

JUS2111

Eksamen skal være et selvstendig arbeid. På hjemmeeksamen er det tillatt å bruke alle tilgjengelige kilder. Utover dette gjelder alminnelige eksamensvilkår:

1. Under eksamen er det ikke tillatt å kommunisere med andre personer om oppgaven, eller å distribuere utkast til besvarelse eller fullstendig besvarelse. Slik kommunikasjon er å anse som fusk.
2. Innleverte eksamensbesvarelser blir behandlet i UiOs datasystem for tekst- og plagiatkontroll.

Kildehenvisninger

Inspira åpner ikke for fotnoter. Kildehenvisninger må gjøres i teksten. På skoleeksamener som går som hjemmeeksamen, kan man bruke alle tilgjengelige kilder. Det er ikke noe krav om at du gjør dette. Skoleeksamen som går som hjemmeeksamen følger alminnelige eksamensvilkår og du kan skrive hjemme som om du var på skolen. Da gjelder utgangspunktet om at man ikke behøver henvisninger, for eksempel der man bruker runde vendinger som "det er hevdet i juridisk teori at". Dersom du velger å benytte kilder og siterer direkte, eller direkte bygger på andres materiale, må du få frem at det er dette du gjør. Dette får du frem ved å sette sitater i anførselstegn og å angi kilder i parentes med årstall og side, eventuelt nettside.

Dersom fakultetet skal sende beskjeder under eksamen, vil dette gjøres ved SMS. Sørg derfor for at du har din mobiltelefon tilgjengelig under eksamen.

Hvis det oppstår problemer under eksamen, ta kontakt med:

Info@jus.uio.no merk mailen: HASTER - EKSAMEN – JUS2111

JUS2111 Eksamensoppgave - Høst 2020

Norges utenriksminister Trine Sørriksen deltok på et ministermøte i landet Storøy. På dag to av møtet gikk plutselig strømmen i hele møtelokalet. Det viste seg snart at liknende strømbrudd samme dag hadde rammet flere steder i millionbyen hvor møtet ble holdt.

Sikkerhetsmyndighetene i Storøy opplyste at landet var blitt utsatt for et hackerangrep mot datasentralen som styrte strømforsyningen til millionbyen. Hackerangrepet hadde åpenbart hatt til formål å kutte strømmen til spesifikke deler av byen. Blant annet var flere av byens største sykehus og politistasjoner rammet av strømbruddet.

Terrororganisasjonen Cyberattack påtok seg samme kveld ansvaret for hackerangrepet. Cyberattack holdt til i den nordre delen av staten Ata, som var et land med få ressurser og stor indre uro. Sentralmyndighetene i Ata var ikke i stand til å kontrollere den nordre delen av landet, selv om de ikke likte hva som foregikk der.

Statsministeren i Storøy gikk raskt ut og erklærte at landet var blitt utsatt for et angrep som måtte besvares med makt, og at Storøy ikke ville nøle med å bruke slik makt uavhengig av om de fikk støtte fra andre stater eller ei.

Utenriksminister Sørriksen ble briefet om situasjonen på vei hjem til Norge. Man hadde snappet opp meldinger som tydet på at Cyberattack allerede innen få dager ville gjennomføre samme type hackerangrep mot flere europeiske land, herunder mot Norges flygekontrolltjenester, oljeplattformer og større sykehus.

Regjeringen samlet seg til regjeringskonferanse og besluttet at Norge, for å støtte Storøy og uansett for å forhindre angrep på norske mål, ville sende norske jagerfly for å angripe Cyberattacks tilholdssteder i Ata. Det var enighet i regjeringen om at Grunnloven §§ 25 og 26 ikke hindret en slik operasjon, og ved telefonisk kontakt med de parlamentariske lederne for de største partiene på Stortinget hadde regjeringen fått bekreftet bred støtte på Stortinget for sitt syn. Regjeringen så ingen grunn til å konsultere Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé (DUUFK). Beslutningen ville gå i ekstraordinært statsråd påfølgende dag og jagerflyene ville ta av straks saken var ferdigbehandlet. Statsministeren ville på et senere tidspunkt holde en redegjørelse i Stortinget om regjeringens beslutning og videre håndtering av krisen.

I etterkant av Storøys og Norges militære aksjoner mot Cyberattack gikk Ata ut og kritiserte begge lands handlinger. Selv om Ata på ingen måte støttet Cyberattack, mente Ata at både Storøys og Norges handlinger var i strid med vilkårene for retten til selvforsvar nedfelt i FN-pakten Artikkel 51.

Selv med vellykkede aksjoner fra både Storøy og Norge mot flere av Cyberattacks tilholdssteder, fortsatte terrororganisasjonen i de etterfølgende ukene sine hackerangrep mot datasentraler for strømforsyning i ulike land verden over. I særlig grad rammet angrepene politistasjoner og sykehus i de større byene, samt enkelte av børsene. I Norge var flere større sykehus og politistasjoner rundt om i landet blitt rammet. Igjen gikk Cyberattack ut og påtok seg ansvaret for samtlige hackerangrep.

Det var også skjedd en rekke hendelser med prototyper av selvkjørende biler rundt om i verden; de installerte datamaskinene hadde plutselig sluttet å fungere, uten at man ennå hadde kunnet fastslå årsaken. Det kunne skyldes programvarefeil, men det var en økende mistanke om at de selvkjørende bilene var blitt utsatt for hackerangrep.

I lys av situasjonen besluttet regjeringen å sende et lovforslag til Stortinget med tittelen «Forslag til midlertidig lov om forskriftshjemmel for å håndtere den pågående situasjonen med hacking fra terrororganisasjonen Cyberattack (hackerloven)». I forbindelse med oversendelsen av lovforslaget anmodet statsministeren Stortinget om å få gi en redegjørelse i plenum om Norges håndtering av krisen. I forkant av statsministerens redegjørelse var det i media rapportert om en del misnøye fra enkelte stortingsrepresentanter vedrørende regjeringens manglende konsultasjon med DUUFK i forbindelse med beslutningen om sende jagerfly for å angripe Cyberattacks tilholdssteder. Konstitusjonelt sett kunne ikke uformell dialog med de største partiene på Stortinget erstatte formell konsultasjon med DUUFK, mente disse representantene.

I sin redegjørelse for Stortinget gikk statsministeren ikke inn på kritikken som var blitt fremsatt i media. I etterkant av redegjørelsen tok statsministeren spørsmål fra journalistene som var møtt opp i Stortingets vandrehall, og hun ble da spurt om hva hun syntes om kritikken som hadde blitt uttrykt i forkant av redegjørelsen. Statsministeren svarte at hun mente kritikken var utidig, sett i lys av den alvorlige situasjonen landet stod oppe i. Lettere opprørt påpekte hun at regjeringen hadde jobbet dag og natt for å håndtere krisen og planlegge hvilke tiltak som ville være nødvendige fremover, og hun la til med en advarende pekefinger om bevilgningsforslaget regjeringen hadde fremsatt: «Hvis Stortinget ikke nå bevilger det eksakte beløpet som regjeringen har bedt om i sitt forslag til endringer i statsbudsjettet for å håndtere krisen, må regjeringen ta konsekvensen av det».

Stortingets lovvedtak var i tråd med regjeringens lovforslag. I behandlingen av regjeringens bevilgningsforslag vedtok Stortinget å bevilge kun halvparten av det samlede beløpet regjeringen hadde bedt om.

Peder Ås, som representerte et av de mindre opposisjonspartiene, var blant dem som mente at regjeringens manglende konsultasjon med DUUFK ikke kunne godtas. Han var også raskt ute i media og mente regjeringen måtte gå av: «Statsministeren selv har jo sagt at regjeringen måtte ta

konsekvensen av en beslutning fra Stortinget om ikke å bevilge de pengene regjeringen hadde bedt om», påpekte han.

I etterkant av Stortingets ferdigbehandling av lovsaken ble hackerloven sanksjonert av Kongen. Hackerloven inneholdt blant annet følgende bestemmelser:

§ 1 Lovens formål

Loven skal muliggjøre forsvarlige og effektive tiltak som er nødvendige for å håndtere den pågående situasjonen med hacking fra terrororganisasjonen Cyberattack.

§ 2 Forskriftshjemmel

Kongen kan i midlertidige forskrifter utfylle, supplere eller fravike gjeldende lovgivning så langt det er nødvendig for å ivareta lovens formål.

I lovproposisjonen fremgikk blant annet følgende om bakgrunnen for regjeringens lovforslag: «Det foreligger en alvorlig krise som berører store deler av samfunnet ... I en rekke tilfeller vil ikke de forskriftshjemlene som finnes i gjeldende lovgivning gi et tilstrekkelig grunnlag for å iverksette nødvendige tiltak i den foreliggende situasjon ... I den grad det skulle oppstå behov for tiltak som ikke kan fastsettes innenfor gjeldende lovgivning, eller situasjoner der hjemmelsspørsmålet er uklart, vil loven her gi hjemmel for å fastsette midlertidige forskrifter.»

I ukene som fulgte, fastsatte regjeringen en rekke midlertidige forskrifter med hjemmel i hackerloven for å håndtere situasjonen.

Blant annet hadde regjeringen sett behov for å begrense tilgangen av besøkende til Oslo. Etter regjeringens syn var hovedstaden, med dens mange innbyggere samt lokaliseringen av de tre statsmaktene, særlig sårbar i den situasjonen landet var i. Et hackerangrep mot strømforsyningen til hovedstaden som for eksempel rammet sykehus, politistasjoner eller de tre statsmaktene ville stille myndighetene i en særlig kritisk situasjon. I lys av det økte presset mot både helsetjenester og andre myndighetsoppgaver som et hackerangrep ville påføre hovedstaden, var det etter regjeringens syn helt nødvendig å begrense den generelt store tilgangen av besøkende til Oslo, enten det dreide seg om turister eller personer som besøkte familie osv. i byen. Dette ville gjøres ved å innføre et forbud mot opphold til private formål for personer som ikke var bosatt i byen (Oslo-forbudet).

Regjeringen mente det også var behov for et nasjonalt tiltak for å ha kontroll på bevegelsene til el-biler av typen «Muskla». Selv om Muskla-bilene ikke ennå var selvkjørende, hadde de allerede innebygget teknologien som kunne gjøre bilene selvkjørende. Alt som skulle til, ifølge fagmyndighetene, var at denne teknologien ble aktivert av datakyndige hackere med onde hensikter, og det forelå en styrket mistanke om at de vedvarende hendelsene med prototypene av

selvkjørende biler skyldtes nettopp hackerangrep. Regjeringen mente på denne bakgrunn at Muskla-bilene utgjorde en særlig risiko under den rådende hacker-trusselen fra Cyberattack – både for Muskla-sjåførene selv og for andre trafikanter. Regjeringen hadde tidligere, uten hell, innstendig oppfordret Muskla-eiere om ikke å kjøre disse bilene. I lys av den umiddelbare fare disse bilene kunne utgjøre dersom de ble hacket, mente regjeringen det nå var helt nødvendig å i alle fall ha kontroll på bevegelsene til alle Muskla-biler i landet. Man kunne på den måten raskt sette inn tiltak dersom man mistenkte Muskla-biler for å ha blitt hacket. I tillegg var det en god måte å forsikre seg om at ingen Muskla-bilister ville bryte Oslo-forbudet. Etter tiltaket ville alle Muskla-eiere måtte installere en sporingsenhet som sendte sporingsinformasjon i sanntid til vegmyndighetene, slik at vegmyndighetene til enhver tid kunne ha oversikt i et digitalt kart over bevegelsene til samtlige Muskla-biler i landet (Muskla-sporing).

Ovenstående begrunnelser var det blitt redegjort for i foredraget til den kongelige resolusjonen som lå til grunn for en av de forskriftene som regjeringen i denne perioden fastsatte. Denne forskriften lød:

Forskrift om oppholdsforbud i Oslo og sporing av Muskla-biler i anledning hacker-trusselen

§1 Forbud mot opphold i Oslo til private formål

Personer uten folkeregistrert adresse i Oslo forbys å oppholde seg i Oslo til private formål.

§ 2 Sporing av Muskla-biler

Eiere av el-biler av typen «Muskla» må innen én uke fra forskriftens ikrafttredelse installere sporingsenhet utstedt av vegmyndighetene. Sporingsenheten installeres i bilen og inneholder sender som er koblet opp mot vegmyndighetenes sporingsplattform. Vegmyndighetene forestår overvåkning i sanntid, lagring av sporingsinformasjon og videre kontrolltiltak.

§ 3 Straff

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av § 1 i denne forskriften, straffes med bøter eller fengsel inntil ett år, jf. politiloven § 7 jf. §§ 5 og 30 og sikkerhetsloven § 7-5 jf. § 11-4.

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av § 2 i denne forskriften, straffes med bøter eller fengsel inntil ett år, jf. vegtrafikkloven § 4 jf. §§ 7,13 og 31.

§ 4 Ikrafttredelse og opphevelse

Forskriften trer i kraft straks, og oppheves én måned etter ikrafttredelse.

Egon Tessa, som var eier av en flunkende ny Muskla, hadde en syk mor som var bosatt i Oslo. Moren bodde alene og Egon var eneste barnet hun hadde. Egon hadde hørt mye om Oslo-forbudet og Muskla-sporingen på nyhetene i løpet av den uken som hadde gått siden forskriften ble fastsatt, men nå var det gått så lenge siden han hadde sett sin mor at han hadde ikke

samvittighet til å la henne være alene lenger. Selv om han ikke var bosatt i Oslo og heller ikke hadde installert sporingsenheten han hadde fått tilsendt av vegmyndighetene, satte han seg i bilen og kjørte innover til moren sin. Etter å ha blitt stoppet av politiet og nektet å vedta forelegg, møtte Egon til behandling av saken i tingretten.

I tingretten anførte Egon Tessa at både Oslo-forbudet og Muskla-sporingen var en krenkelse av hans rett til privatliv og familieliv. Disse påleggene måtte jo være i strid med Grunnloven § 102, som ikke inneholdt noen unntak så vidt han kunne se. Han mente seg også utsatt for diskriminering i strid med Grunnloven § 98 – denne Muskla-sporingen måtte jo være en ulovlig forskjellsbehandling. Påtalemyndigheten bestred Tessas anførsler. I tråd med hackerloven var disse tiltakene innført for å håndtere den foreliggende hacker-situasjonen. Begrensninger i Grunnloven § 102 måtte innfortolkes i bestemmelsen, og alle vilkårene for dette var oppfylt. I forlengelsen av sistnevnte anførte påtalemyndigheten at det også var relevant å se hen til statens forpliktelse til å beskytte befolkningens rett til liv. Endelig var det, i tråd med fagmyndighetenes råd, all grunn til å forskjellsbehandle eiere av Muskla-biler og andre bilister.

Drøft og ta stilling til de rettsspørsmål oppgaven reiser. Legg til grunn at alle land nevnt i oppgaveteksten er medlem av FN. Norges EØS-rettslige forpliktelser skal ikke behandles.